

Remissvar

Dnr 23KS233-8
2023-07-31

Samhällsbyggnadsutskottet

Lars Eriksson
Telefon 026-17 28 89
lars.eriksson@gavle.se

Remissvar till SOU Värdet av vinden

Beskrivning av ärendet

Regeringskansliet har, genom Klimat- och Näringslivsdepartementet, skickat ut en statlig offentlig utredning [SOU] på remiss gällande vindkraft. Denna innefattar incitament, kompensation, lagförslag samt planering av vindkraft.

Remissen inkom till Gävle kommun den 15 maj och sista svarsdatum är den 11 september 2023. Gävle kommun har begärt förlängd svarstid till den 15 september vilket har beviljats.

Gävle kommuns ställningstagande

Gävle kommun ställer sig positiv till att en SOU har genomförts och överlag har kommunen en positiv inställning till flera av idéerna inom författningsförslaget. För att förslagen ska kunna utgöra grunden inför ny lagstiftning så anser dock Gävle kommun att ett omfattande vidare arbete behöver göras.

Synpunkter på författningsförslag

Kompensationssystem

SOU föreslår att det bör finnas ett kompensationssystem vilken kan delas in i fyra kategorier: **Lokalsamhället, Närboende, intilliggande fastighetsägare** samt **kommunen**.

Lokalsamhället kan få rätt till en andel av vindparkens intäkter, dock krävs att kommunen tillstyrkt vindparken med ett finansieringsvillkor. Detta gäller både land- och havsbaserad vindkraft.

- *Gävle kommun ställer sig positiv till en sådan möjlighet.*
- *I de fall ekonomisk kompensation tillfaller föreningar är det viktigt att en offentlig aktör ställer krav om demokratiska principer, uppföljning och god representation.*

Närboende kan få rätt till en andel av vindparkens intäkter, detta sker genom en intäktsdelning. Dock gäller detta enbart för den bostadsbyggnad som är belägen inom ett avstånd av 10 gånger ett vindkraftsverks totalhöjd. Detta gäller endast landbaserad vindkraft.

- *Gävle kommun ställer sig positiv till en sådan möjlighet.*
- *Gävle kommun ställer sig negativ till att detta endast omfattar landbaserad vindkraft. Havsbaserad vindkraft är i regel betydligt högre i totalhöjden än landbaserad vindkraft. På land finns det dessutom*

överlag topografiska förhållanden (berg, höjdkurvor, vegetation m.m.) som kan skärma av vindkraftverken från närliggande fastigheter och bostäder. Vad gällande vindkraft till havs så finns i regel inget som kan minska de synliga effekterna eller bullernivåerna som uppstår vid land. Det är därmed motiverat att implementera en liknande modell för havsbaserad vindkraft.

- Det är en förenklad och möjligtvis orättvis gränsdragning att mäta ut kompensationer endast med hjälp av höjden på ett vindkraftverk. Fler faktorer än enbart avståndet till vindkraftverket har en inverkan.

Ägare av intilliggande fastighet kan ha rätt till inlösen, detta ska motsvara marknadsvärdet innan vindparken anlades. Detta gäller enbart den fastighet som är belägen inom ett avstånd av 6 gånger ett vindkraftverks totalhöjd och detta gäller endast för landbaserad vindkraft. För att möjliggöra inlösen krävs även att fastighetsägaren ska, inom ett år efter att vindkraftverket satts i drift, begära inlösen till vindparkens tillståndshavare.

- Gävle kommun ställer sig positiv till en sådan möjlighet om inlösen.
- Gävle kommun ställer sig negativ till att en liknande möjlighet inte föreslås för dem som berörs av havsbaserad vindkraft.
- Gävle kommun ser även initialt risker med tolkningsutrymmet i frågan som kan leda till tvister i ett senare skede. Det bör klarläggas om hela fastigheten skall vara inom det angivna avståndet, alternativt om det räcker med att delar av fastigheten är inom det angivna avståndet för att ha rätt till inlösen. Vidare behöver det klargöras om i så fall hela eller enbart delar av en sådan fastighet kommer att kunna lösas in.
- Gävle kommun ställer sig delvis positiv till att inlösen ska baseras på det marknadsvärde fastigheten hade innan vindparken anlades och togs i drift. En anlagd vindpark kan både påverka marknadsvärdet och nyttjandegraden av en fastighet. Gävle kommun är dock tveksam till om det verkligen är rätt att inlösen enbart ska baseras på marknadsvärdet. Anläggandet av en vindpark kan medföra betydande olägenheter som kan resultera i att en boende inte längre kan bo kvar i sitt hem, eller att en fastighet inte längre kan nyttjas till det önskade ändamålet. Det kan vara fördelaktigt om det finns utrymme i tolkningsfrågan om inlösen så att exempelvis en jordbrukare kan få en skälig inlösen i förhållande till den verksamhet som bedrivs på den fysiska platsen. Gävle kommun ser fördelaktigt på om frågan om inlösen och marknadspris utreds ytterligare i det kommande arbetet.
- Det är en förenklad och möjligtvis orättvis gränsdragning att mäta ut kompensationer endast med hjälp av höjden på ett vindkraftverk. Fler faktorer än enbart avståndet till vindkraftverket har en inverkan.

Kommunala intäkter förefaller, enligt SOU, vara en viktig faktor till att öka kommunernas tillstyrkan av vindkraft i landet. Initialt bedöms en sådan intäkt till kommunerna endast vara möjlig genom statlig finansiering eller beskattning.

- Gävle kommun ställer sig positiv till en sådan möjlighet där kommunala intäkter kan genereras som ett resultat av en kommunal tillstyrkan.
- Gävle kommun anser att förslaget om kommunala intäkter behöver utredas ytterligare i syfte att konkretisera hur ett sådant system kan utformas.
- Gävle kommun anser även att det kan finnas legitima risker med att uppmuntra kommuner till att tillstyrka vindparker genom ekonomiska intäkter. Den fysiska platsens utveckling kan riskera att bli ett resultat baserat på ekonomiska aspekter snarare än ett resultat av en gemensam viljeriktning på lokalnivå mellan kommuner och dess invånare.
- Kompensationer ska inte primärt ligga till grund för om etablering av vindkraft sker eller inte. Det gör att andra värden som är skyddsvärda, eller svåra att beräkna i ekonomiska termer, kan falla bort i beaktandet.

Energiplanering

Vindkraften föreslås att i allt högre grad betraktas som en del i kommunernas energiplanering. Lagen om kommunal energiplanering föreslås ges en roll som ett sammanhållande ramverk för den planeringen. För att detta ska vara möjligt behöver en vägledning tas fram gällande hur lagen bör tillämpas, dessutom behövs ett tydligt regelverk för hur energiplaneringen ska samverka med andra myndigheter och styrdokument. Klimat och Näringslivsdepartementet föreslår att ett tillfälligt ekonomiskt stöd ska införas som syftar till att stärka kommunernas förmåga till energiplanering.

- Gävle kommun anser att ett ekonomiskt stöd kan vara avgörande för att ge kommuner, framförallt med begränsade resurser, möjlighet att prioritera och ta fram uppdaterade planeringsunderlag gällande vindkraft.
- Gävle kommun ser fördelaktigt på att land- och havsbaserad vindkraft bör betraktas som en del i den kommunala energiplaneringen.

Allmänna synpunkter

Lagen

Den lagstiftning som reglerar ansökan och tillståndsprocessen för vindkraft återfinns i miljöbalken 16 kap 4§. Gävle kommun vill uppmärksamma regeringen på att det finns begränsningar i lagstiftningen som förefaller resultera i dels att kommunernas möjlighet till **delaktighet** under tillståndsprocessen är begränsad, dels att **kumulativa effekter** inte med säkerhet synliggörs under processen eftersom de inkomna ansökningarna handläggs som enskilda.

Kommunernas delaktighet vid tillståndsprocessen sker primärt vid två tillfällen; *avgränsningssamrådet* och vid *beslut om kommunal tillstyrkan*. *Avgränsningssamrådet* sker i tidigt skede och syftar till att synliggöra om verksamheten initialt förefaller att vara lämplig inom ett specifikt område eller

inte. Nästa lagstadgade tillfälle för kommuner att vara delaktig och ta ställning sker vid *beslut om kommunal tillstyrkan*, vilket sker i slutet av tillståndsprocessen. Från *avgränsningssamrådet* till *beslut om kommunal tillstyrkan* så är det istället i huvudsak andra myndigheter som är delaktiga och som har inflytande över processen.

- *Gävle kommun önskar att gällande lagstiftning utarbetas i syfte att säkerställa kommunernas möjlighet till delaktighet under hela tillståndsprocessen och inte enbart vid start (avgränsningssamråd) och mål (beslut om kommunal tillstyrkan). I nuläget har inte kommuner tillräckligt med stöd i lagen för att kunna följa upp och utvärdera de åtaganden som exploitörerna utlovat i tidiga skeden. Detta är problematiskt och därmed finns påtagliga risker för att sådana åtaganden faller bort under processens gång då de inte med säkerhet kan följas upp.*
- *Gävle kommun föreslår att möjligheten till kommunalt deltagande utreds ytterligare inom ramen för denna SOU. Gävle kommun vill betona att detta är viktigt.*

Kumulativa effekter uppstår när flera olika effekter samverkar med varandra och tillsammans resulterar de i en eller flera samlade effekter. Kommuner ska behandla och hantera tillståndsansökningar om vindkraft som enskilda. Vid tillståndsprövning [miljöbalken 16 kap § 7] kan hänsyn tas till andra verksamheter om det behövs för att verksamheten ska kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt.

- *Gävle kommun önskar att gällande lagstiftning [miljöbalken 16 kap § 4] utarbetas i syfte att säkerställa att kumulativa effekter synliggörs under tillståndsprocessen. Eftersom tillståndsansökan hanteras som en enskild ansökan finns det påtagliga risker för att kumulativa effekter, som ett resultat av flera tillstyrkta vindparker, inte synliggörs. Gävle kommun vill uppmärksamma regeringen på att konsekvenserna av att kumulativa effekter inte synliggörs kan bli påtagliga både avseende arter, fiske, farleder, habitat, landskapsbild, fastigheter, bostäder samt för de närboendes livsmiljöer etc.*
- *Gävle kommun föreslår att kumulativa effekter, samt synliggörandet av dessa under tillståndsprocessen, ska utredas och vara en del av denna SOU.*
- *Gävle kommun anser även att det finns goda möjligheter att synliggöra de kumulativa effekterna för havsbaserad vindkraft i de nationella havsplanerna, eftersom det är i havsplanerna som användningen för bland annat havsbaserad vindkraft avgränsas i tidiga skeden. Därmed borde även en kumulativ bedömning avseende buller m.m. kunna göras i samband med dessa.*

Planeringsinstrument

Den nationella energiplaneringen förefaller vara ett viktigt verktyg för klimatomställningen, därmed behövs tydliga regelverk för hur energiplaneringen ska samverka med både aktörer och styrdokument. I författningsförslaget fram-

kommer en problematik gällande den *prövningsbaserade metoden* som tillämpas under tillståndsprocessen av vindkraft i Sverige.

Den *prövningsbaserade metoden* innebär att det står en projektör fritt att projektera en vindpark i princip var som helst. Förenligheten med allmänna intressen prövas först i tillståndsprocessen. Klimat- och Näringslivsdepartementet framhäver i SOU att denna *prövningsbaserade metod* länge har fungerat bra eftersom staten och kommunerna har tillhandahållit vägledande planeringsinstrument (riksintressen respektive översiktsplaner och strategiska dokument). Så länge som projekteringen har skett i enlighet med dessa vägledande planeringsinstrument så har det funnits goda möjligheter att erhålla tillstånd för etablering av vindkraft.

Problematiken med den *prövningsbaserade metoden* är, enligt SOU, att den tillåter projektörer att, på egen hand, hitta lämpliga projektområden vars lämplighet sedan prövas av kommun och tillståndsmyndighet. Planeringsinstrumentet ger idag projektörer en nära nog obefintlig vägledning om var det allmänna vill- och inte vill- att de utvecklar projekt. Särskilt komplicerad blir kommunernas roll i prövningen eftersom kommunens beslut är skönsmässigt och således svårt att förutse utifrån objektiva faktorer. På grund av de flera problem och risker som finns med den *prövningsbaserade metoden* så framhävs i författningsförslaget istället nyttan med att ha beredskap till att kunna övergå mot en *planeringsbaserad metod*. Flera europeiska länder, bland annat Finland och Danmark, har övergått till en *planeringsbaserad metod* eftersom denna synliggör områdenas lämplighet i förväg genom planeringsunderlag. Inom EU förefaller denna metod därmed att effektivisera och förenkla tillståndsprocesser av både land- och havsbaserad vindkraft.

- *Gävle kommun anser att detta är ett intressant och högst aktuellt område som med fördel kan utredas vidare inom ramen för denna SOU. Det kan vara problematiskt att exploitörer själva avgör vilka områden som ska projekteras, delvis på grund av att offentliga myndigheter och privata aktörer bevakar olika intressen och har olika ansvar. Därmed kan det finnas fördelar med att offentliga myndigheter är mer involverade vad gällande avgränsning och utredning av platsens lämplighet.*

Beslutsunderlag

Betänkandet del 1 – Värden av vinden. 23KS233-3

Betänkandet del 2 – Värden av vinden. 23KS233-4

Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse – Remissvar till SOU Värde av vinden 2023:18

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsutskottet föreslår Kommunstyrelsen besluta

- att godkänna remissvar till SOU Värde av vinden 2023:18.

Ärendet i korthet

Regeringskansliet har genom Klimat- och Näringslivsdepartementet gjort en SOU gällande lagförslag, incitament och planering av vindkraft. Denna skickades ut på externremiss till Sveriges kommuner och myndigheter den 15 maj 2023. I och med detta har Gävle kommun fått en möjlighet att svara på remissen.

Ärendet har samordnats av Styrning och stöd, Övergripande planering och har förankrats med politiken som önskat att Gävle kommun ska svara på remissen. Ärendet har även skickats på internsamråd till Livsmiljö, Miljöstrategiska enheten, Avdelningen för Social hållbarhet samt Gävle Energi. Innehållet och ställningstagandena i remissvaret grundar sig därmed både på inkomna synpunkter från internsamrådet och från politikens önskemål.

Sista svarsdatum är den 11 september 2023. Gävle kommun har blivit beviljad förlängd svarstid till och med 15 september 2023.

Beslutsunderlag

Betänkandet del 1 – Värde av vinden. 23KS233-3

Betänkandet del 2 – Värde av vinden. 23KS233-4

Remissvar till SOU Vindkraft. 23KS233-8

Beslutet ska skickas till

Klimat- och Näringslivsdepartementet

Sektor styrning och stöd, avdelningen för övergripande planering.

Christine Forsberg

Planeringschef

Lars Eriksson

Planeringsstrateg

§ 42 Remissvar till SOU Värde av vinden 2023:18

Dnr 23KS233

Expedieras till:
Klimat- och Näringslivsdepartementet

Sektor styrning och stöd, avdelningen för övergripande planering.

Beslut

Samhällsbyggnadsutskottet, enligt ordförandens förslag, beslutar

att godkänna remissvar till SOU Värde av vinden 2023:18.

Beslutet fattas i enlighet med kommunstyrelsens delegationsordning 11:13.

Ärendebeskrivning

Regeringskansliet har genom Klimat- och Näringslivsdepartementet gjort en SOU gällande lagförslag, incitament och planering av vindkraft. Denna skickades ut på externremiss till Sveriges kommuner och myndigheter den 15 maj 2023. I och med detta har Gävle kommun fått en möjlighet att svara på remissen.

Ärendet har samordnats av Styrning och stöd, Övergripande planering och har förankrats med politiken som önskat att Gävle kommun ska svara på remissen. Ärendet har även skickats på internsamråd till Livsmiljö, Miljöstrategiska enheten, Avdelningen för Social hållbarhet samt Gävle Energi. Innehållet och ställningstagandena i remissvaret grundar sig därmed både på inkomna synpunkter från internsamrådet och från politikens önskemål.

Sista svarsdatum är den 11 september 2023. Gävle kommun har blivit beviljad förlängd svarstid till och med 15 september 2023.

Beslutsunderlag

- Betänkandet del 1 - Värde av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18), dnr 23KS233-3
- Betänkandet del 2 - Värde av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18), dnr 23KS233-4
- Remissvar från Samhällsbyggnadsutskottet gällande SOU Värde av vinden 2023:18, dnr 23KS233-8
- Tjänsteskrivelse - Remissvar gällande SOU Värde av vinden 2023:18, dnr 23KS233-9

Justerare	Utdragsbestyrkande